

Gniezno - gniazdo narodu i kolebka Kościoła

Gniezno to miejscowość dobrze znana każdemu Polakowi. To właśnie z tym miastem związane są początki chrześcijaństwa w Polsce. W tutajszym kościele znalazła spoczynek Dąbrówka, żona Mieszka I. Tutaj także odbył się słynny Zjazd Gnieźnieński w 1000 roku. Do Gniezna przybywają rzesze turystów, przede wszystkim przyciągają ich niezwykle zabytki, głównie katedra.

Historia Gniezna

O początkach historii Gniezna mówi legenda o trzech braciach. Byli to **Lech, Czech i Rus**. Przedzierali się przez puszcze w poszukiwaniu ziemi, na której mogliby się osiedlić. Nieprzebyte bory przerzedziły się, aż nagle urwały jak ucięte toporem i wtedy oczom idących ukazał się uroczy krajobraz: rozległa dolina okolona pagórkami i oblana wieńcem niewielkich jezior. Na najwyższym wzgórzu, na starym samotnym dębie orzeł miał swoje gniazdo. Urzeczony tym widokiem Lech rzekł:

"Tego orła białego przyjmuję za godło ludu swego, a wokół dębu zbuduję gród swój i od orlego gniazda Gnieznem go nazwę".

I Lech osiadł wraz ze swym ludem, zaś Czech podążył na południe, a Rus na wschód od siedziby Lecha.

Gniezno - pierwsza stolica Polski

Już od I połowy X w. Gniezno stało się centralnym grodem plemiennego państwa Polan. W kształtującym się państwie polskim, zwanym też Państwem Gnieźnieńskim, Gniezno pełniło rolę ośrodka stołecznego, związanego z rodem Piastów.

W Gnieźnie jako stolicy państwa, rozgrywały się najważniejsze wydarzenia polityczne i państwowo-administracyjne. Stąd szły dyspozycje do związanej z dynastią możnych, górnej warstwy ówczesnego społeczeństwa.

Gniezno, zanim stało się główną rezydencją monarchy, było osadą. Jej początki sięgają przełomu VI i VII w. Osadnictwu sprzyjały nie tylko ukształtowanie terenu i obfitość wód, ale również położenie osady u zbiegu głównych traktów wiodących z Rusi, Moraw i Pomorza.

Przypuszcza się, że pierwsza kamienna świątynia chrześcijańska powstała już w IX w, za panowania Lestka. Mieszko I - pierwszy historycznie poświadczony władca Polski, powołał do życia państwo o znacznym zasięgu terytorialnym i umocnił je politycznie poprzez chrystianizację.

Akt chrztu Mieszka I odbył się prawdopodobnie w Wielką Sobotę w 966 r.

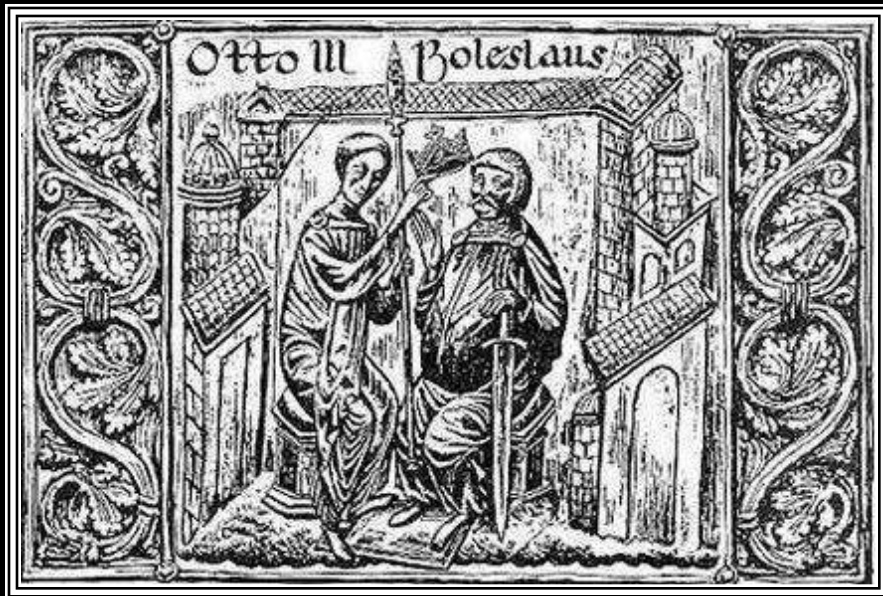

To prawdopodobnie
w tym miejscu odbył się
chrzest Mieszka I

Zjazd Gnieźnieński

W **1000 r.** Otton III odbył pielgrzymkę do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie, podczas której spotkał się z księciem Bolesławem Chrobrym. W trakcie spotkania mianował polskiego księcia "bratem i współpracownikiem cesarstwa". Uznając suwerenność władcy polskiego, Otton III włożył mu na głowę diadem cesarski i ofiarował kopię włóczni św. Maurycego. **Wydarzenie to zostało odczytane jako wstępna zgoda na koronację królewską.**

Najważniejszym skutkiem wspomnianego zjazdu było utworzenie samodzielnej polskiej metropolii kościelnej w Gnieźnie.

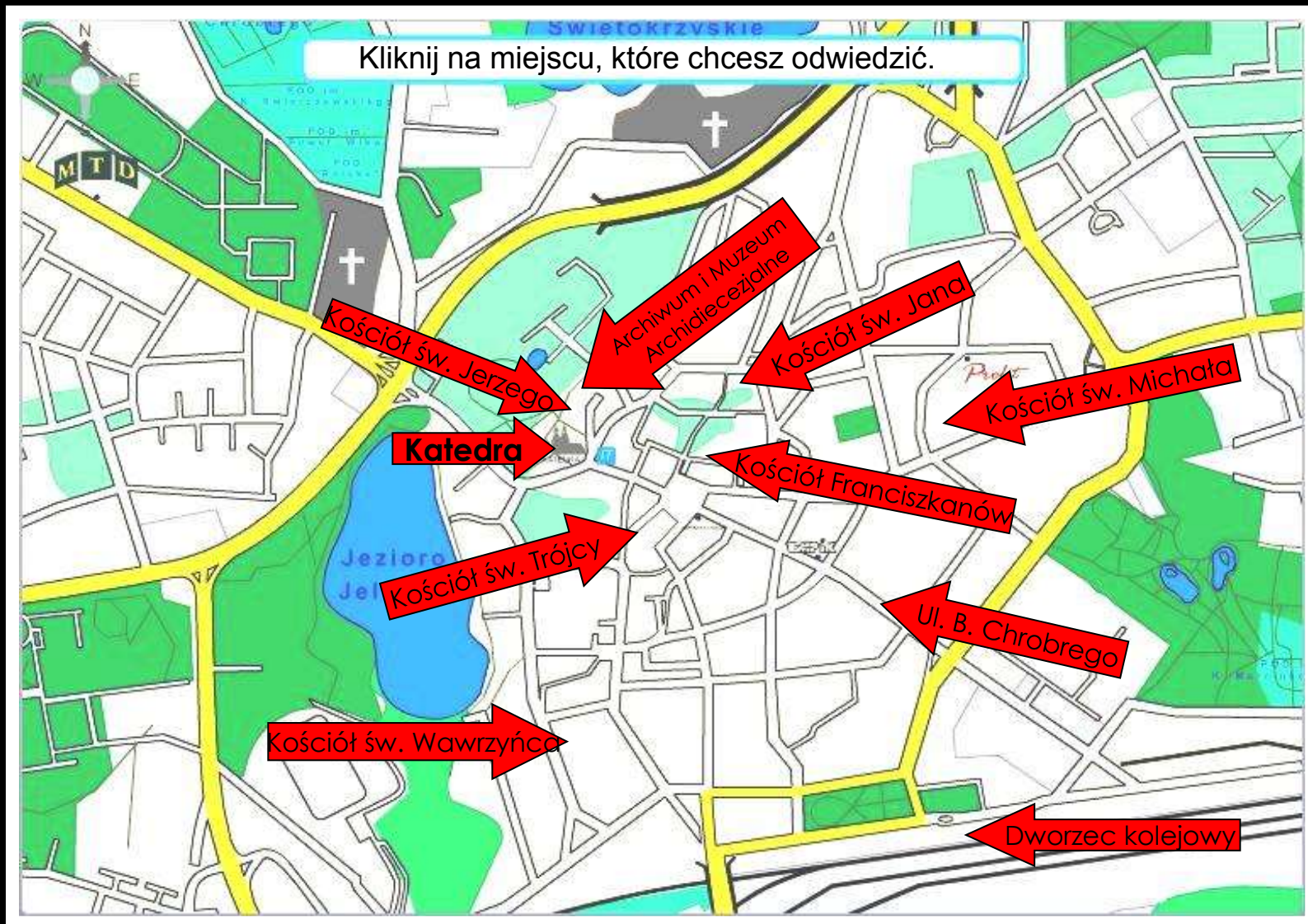
Otton III i Bolesław Chrobry u grobu św. Wojciecha

Gniezno - ośrodek kultury

Gniezno należało do najważniejszych ośrodków kultury średniowiecznej państwa piastowskiego. Nie jest wykluczone, że jeszcze przed przyjęciem chrześcijaństwa przybywali do Gniezna mnisi i pozostawali w nim jako kronikarze.

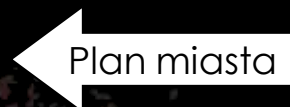
Plan miasta

Katedra pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha

Znajdująca się na Wzgórzu Lecha katedra jest chyba najczęściej kojarzona z Gnieznem. W jej podziemiach zachowały się relikty najstarszych budowli sakralnych z przełomu X i XI wieku. Na losy świątyni wpłynęły dwa wielkie pożary – w 1613 a zwłaszcza w 1760 roku. Kierując się głównym wejściem wchodzimy do nawy głównej, otoczonej 14 kaplicami.

Pożar katedry

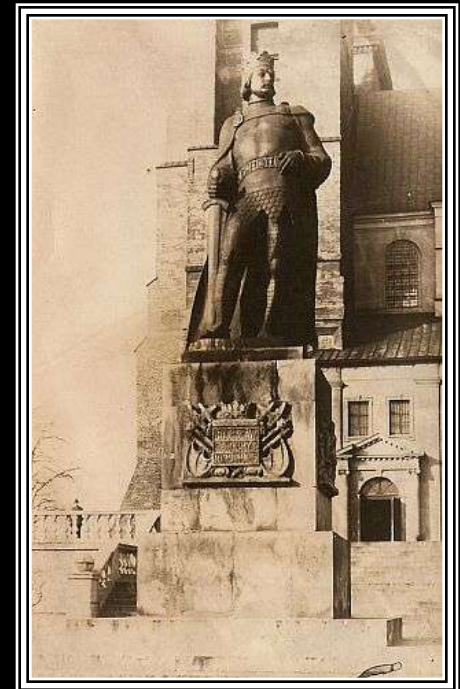
Katedra 1945 v.

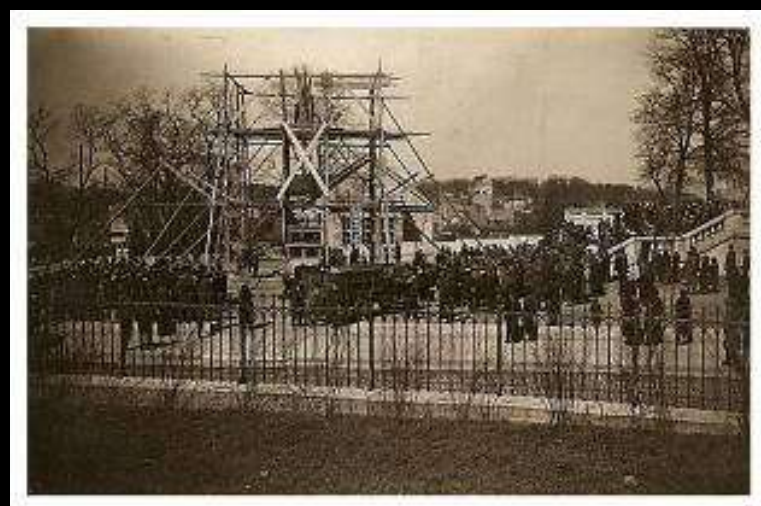
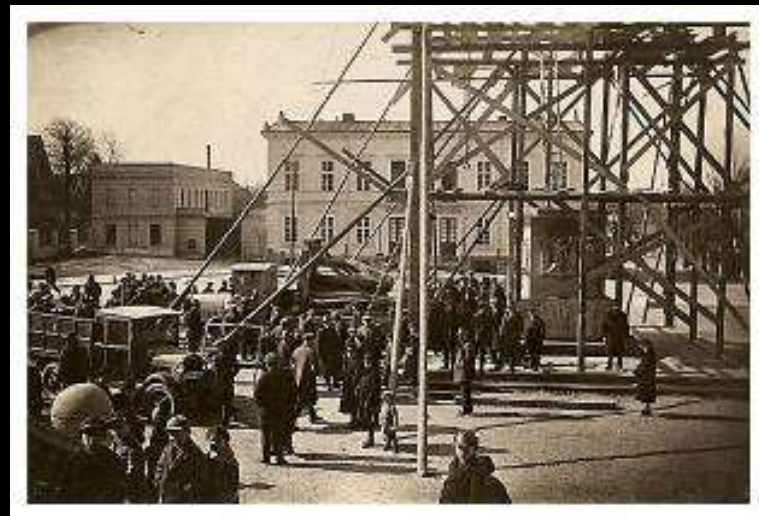
Pomnik Bolesława Chrobrego

Od południa katedry umieszczony został pomnik fundatora świątyni i arcybiskupstwa - Bolesława Chrobrego, autorem pierwszej wersji był Marcin Rożek (odślonięcie 1929 r.)

Autorem obecnej wersji pomnika, odśloniętej w roku 1985, jest Jerzy Sobociński.

Stawianie pomnika

Konfesja i relikwiarz św. Wojciecha

W nawie głównej katedry centralnym akcentem jest złocista barokowa konfesja św. Wojciecha, rozpięta na spiralnych kolumnach nad relikwiarzem. Powstała ona w latach 1680-1681 w Warszawie.

Pod baldachimem znajduje się relikwiarz św. Wojciecha, który kształtem przypomina trumnę z wizerunkiem świętego. Wykonał go złotnik pochodzący z Gdańska Piotr van der Rennen w 1662 roku.

Drzwi Gnieźnieńskie

W kruchcie południowej katedry osadzono drzwi brązowe zwane niegdyś Złotą Bramą i Bramą Królewską. Ilustrują one najważniejsze epizody z życia św. Wojciecha, m.in. narodziny, otrzymanie godności biskupiej przez Ottona III, męczeństwo czy pogrzeb.

Drzwi powstały ok. 1170-1180 roku, ich twórca nie jest znany.

Podziemia

W podziemiach świątyni znajdują się najstarsze relikty budowli, wraz z próbą rekonstrukcji najstarszych faz budowy. Umieszczono tu również elementy kamiennej posadzki i kopię najstarszej w Polsce tablicy inskrypcyjnej. W podziemiach spoczywa kilku prymasów i wybitnych Polaków.

Koronacje królewskie w archikatedrze gnieźnieńskiej

- **18 kwietnia 1025** – Bolesław I Chrobry
- **25 grudnia 1025** – Mieszko II Lambert i żona Rycheza Lotaryńska
- **25 grudnia 1076** – Bolesław II Szczodry (Śmiały)
i nieznana z imienia żona
- **26 czerwca 1295** – Przemysław II i żona Małgorzata
Brandenburska
- **25 lipca 1300** – Wacław II

W **1979** r. i po raz drugi w **1997** r. z okazji tysiąclecia śmierci św. Wojciecha **gnieźnieńską katedrę** nawiedził **papież Jan Paweł II**.

12 marca 2000 r.

katedra stała się po raz kolejny miejscem niebywałego wydarzenia - **spotkania prezydentów pięciu państw: Niemiec, Słowacji, Węgier, Litwy i Polski**, którzy przybyli do Gniezna na pamiątkę historycznego spotkania Chrobrego z cesarzem Ottonem III.

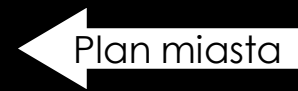

Reprezentując różne wyznania podzielonego chrześcijaństwa, uczestniczyli w nabożeństwie ekumenicznym u stóp relikwii św. Wojciecha - patrona jednoczącej się Europy, przyjęli także rezolucję uczestników Zjazdu Młodzieży:

„Gniezno 2000 - tradycja i przyszłość”.

Kościół św. Jerzego

Kościół św. Jerzego, który znajduje się tuż za katedrą to jednonawowa świątynia. Powstała ona prawdopodobnie w X wieku. W 1613 roku została zniszczona przez pożar i dopiero w 1782 odbudowana.

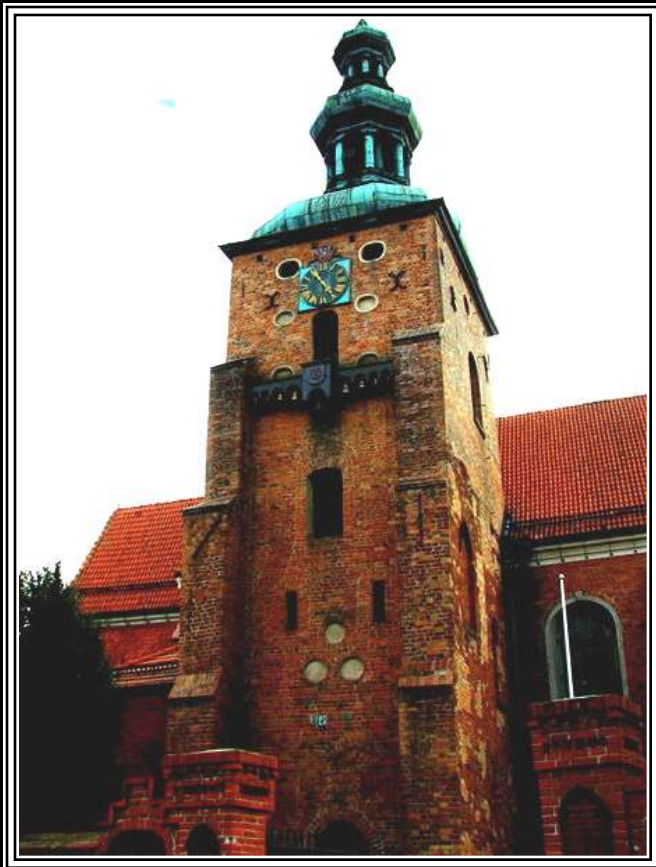
Kościół św. Wawrzyńca

Kościół św. Wawrzyńca jest jednym z najstarszych w Gnieźnie. Założony został prawdopodobnie w XII wieku na terenie osady Targowisko. Pierwotny kościół spalili Krzyżacy w 1331 r.

W 1800 r. świątynie zamknięto i dopiero w 1817 r. kościół został odbudowany i ponownie otwarty.

Kościół Św. Trójcy

Ulicę Farną w Gnieźnie zamyka **kościół Św. Trójcy**. Pierwotna świątynia powstała tu już w XII wieku, jednak obecny kościół powstał w pierwszej połowie XV wieku, około roku 1420. We wnętrzu uwagę przyciąga ambona z 1787r. Na wieży świątyni znajduje się Kurant Milenijny, który wygrywa melodię „Bogurodzicy”.

Kościół św. Michała

Kościół św. Michała istniał już w 1316 roku, jednak obecny zbudowano w XV wieku. Został przebudowany w latach 1811 – 1815. Do tej świątyni podczas procesji z okazji kwietniowego odpustu, przenoszone są z katedry relikwie św. Wojciecha.

Kościół franciszkanów

Kościół franciszkanów jest jednym z większych kościołów w Gnieźnie. Zbudowany został przez Bolesława Pobożnego w drugiej połowie XV wieku. Po pruskiej kasacie zakonnicy gnieźnieńscy powrócili do niego w 1928 roku. We wnętrzu kościoła znajdują się piękne barokowe obrazy i ołtarze. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Bożej, która nazwana została przez mieszkańców „Panią Gniezna”.

Kościół św. Jana

Kościół św. Jana wznosi się na Wzgórzu Świętojańskim. Od 1243 roku należał do szpitalnego zakonu bożogrobców. Wyjątkowe w owej świątyni i bardzo rzadko spotykane w Wielkopolsce, są gotyckie malowidła ściennie z XIV wieku. Przedstawiają one sceny z życia Chrystusa. Do kościoła przylega gmach szkolny.

Archiwum Archidiecezjalne

Archiwum Archidiecezjalne znajduje się na Wzgórzu Lecha. Jego bezcenne zbiory udostępniane są jedynie do badań naukowych. Jednym z najstarszych zachowanych dokumentów jest bulla papieża Innocentego II z 1136 roku. W archiwum znajduje się duży zbiór inkabułów, starodruków, rękopisów krakowskich i lokalnych.

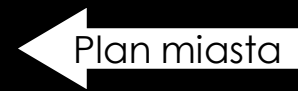
Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

Agatowy kielich św. Wojciecha (X wiek)

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej swą siedzibę ma w najwyższym punkcie Wzgórza Lecha. Znajduje się tam wystawa poświęcona sztuce sakralnej i skarbcu katedralnego.

Do najcenniejszych eksponatów można zaliczyć 3 romańskie kielichy mszalne (m.in. Agatowy kielich św. Wojciecha). Wstawione są tu również barokowe portrety trumienne, haftowane tkaniny liturgiczne (XV-XIX w.) oraz przykłady malarstwa i rzeźby z XIX wieku.

Ulica Bolesława Chrobrego

Ulica Bolesława Chrobrego to jedna z najpiękniejszych ulic miasta. Znajduje się tu wiele budowli z XIX i XX wieku. Nie brakuje tutaj również efektownych kamienic. Na ulicy Bolesława Chrobrego kwitnie handel.

Opracowały:

- Maja Nadziejka
- Anna Kotowicz
- Maja Szambelańczyk
- Paulina Juszcak

Zespół Szkół im. Jana Pawła II
w Zasutowie

kwiecień, 2009 r.

